cultivars. *Journal of Food Composition and Analysis, 53,* 30-39. doi.org/10.1016/j.jfca.2016.08.009

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

ТОДОРОВА Л.В., канд. с.-г. наук, доцент
КОЛЯДЕНКО В.В., ст. викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
e-mail: liudmyla.todorova@tsatu.edu.ua
viktoriia.koliadenko@tsatu.edu.ua

Навколишнє середовище постійно змінюється. Клімат, як елемент середовища, також піддається змінам. Коливання клімату мають ритмічний характер.

Клімат – це багаторічний режим погоди, що обумовлений географічним розташуванням місцевості [1]. Про кліматичні умови стародавніх геологічних епох можна судити лише за непрямими даними – органічними рештками, мінеральними відкладеннями тощо. Організація та розвиток метеослужби дозволяє виявити особливості формування клімату на базі аналізу багаторічних рядів метеорологічних спостережень (не менше 30 років).

Метою нашого дослідження стало з’ясування основних тенденцій зміни кліматичних умов південного регіону України за даними метеостанції Мелітополь. Для аналізу взяті метеорологічні данні стану погоди за період з 1979 по 2020 роки, що становить 42 роки. Нами були побудовані графіки, що демонструють хід основних метеорологічних елементів. Графіки побудовані в Excel за так званими «змінними 10-річними середніми», шляхом розрахунків середніх значень метеорологічних елементів за перші 10 років спостережень (тобто з 1979 по 1988 рік), потім за 1980-1989, 1981–1990 рр. і т.д. [2]. Цей метод дозволяє виявити тенденції зміни метеорологічних показників.

Температура повітря є головним показником, що характеризує погодні та кліматичні умови території. Середньорічна температура повітря за досліджуваний період коливалася від 7,7 ºС (1987 рік) до 12,2 ºС (2019 та 2020 роки) при середньобагаторічній 10,6 ºС. А змінні 10-річні середні за весь період дослідження зростав від 9,6 до 11,7 ºС (рис.1а), що свідчить про потепління клімату.

Аналіз термічних умов окремих місяців показав, що наростання тепла була відбувалося не однаково залежно від періодів року. Так, в січні, лютому та жовтні зростання температури повітря чергувалося з її падінням з різними часовими інтервалами (рис.1б). В травні, червні, вересні та грудні (рис.1в) спочатку досліджуваного періоду відбувалося падіння температури (до середини першого десятиріччя досліджуваного періоду), потім впродовж десятиріччя вона не змінювалась, а з 1993 року відбувається суттєве зростання середньомісячної

температури. Квітень повторює середньорічну тенденцію (див.рис.1а). Решта місяців має відносно рівномірну тенденцію до росту температури повітря (рис.1г).

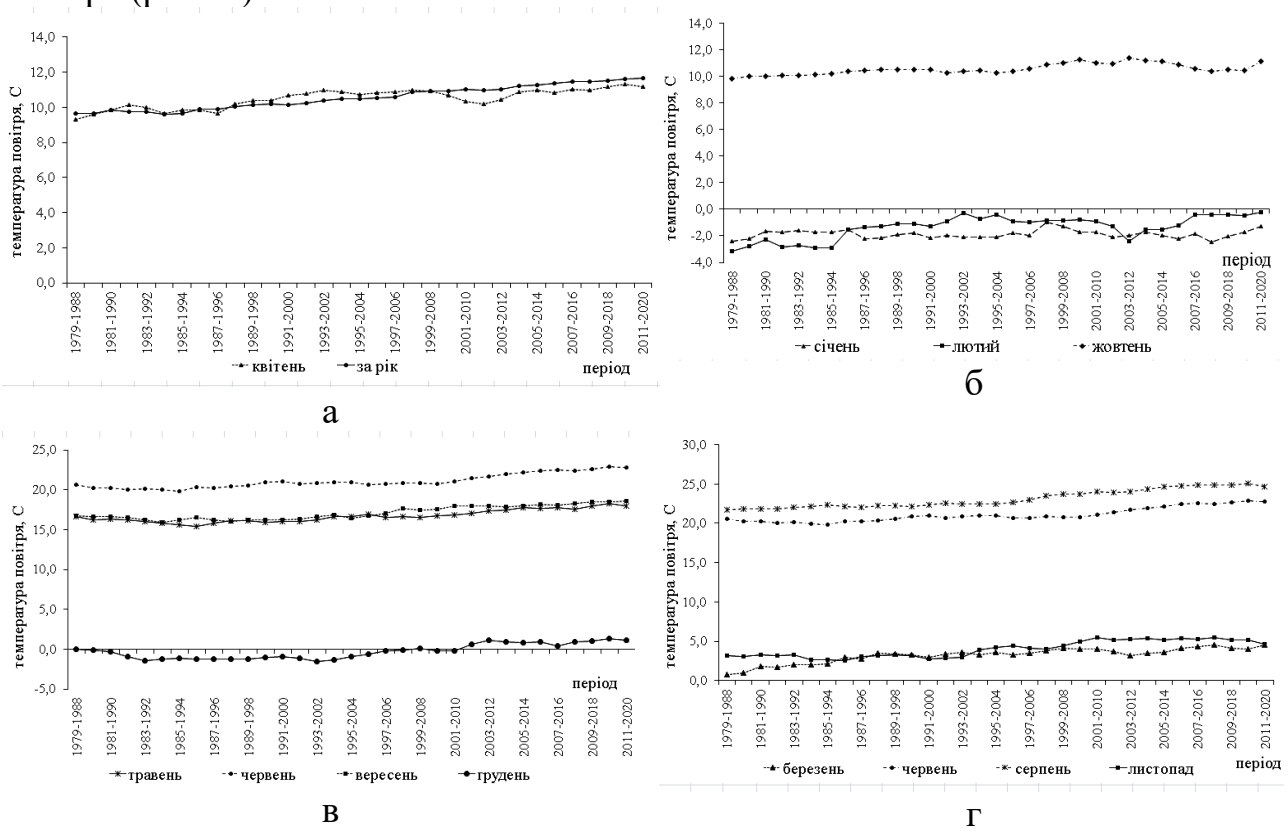

Рис. 1. Хід температури повітря за змінними 10-річними середніми даними метеостанції Мелітополь.

Дуже важливим показником, що характеризує умови зволоження, є кількість опадів. Найменше опадів в цілому за рік було зафіксовано у 1990 році (228 мм), а найбільше – 733 мм – у 1997 році при середньобагаторічній нормі 480 мм. Динаміка коливань кількості атмосферних опадів добре видна на рис.2. Розраховані змінні 10-річні середні цього показника свідчать про циклічні суттєві коливання умов зволоження в сторону збільшення та зменшення впродовж всього періоду дослідження залежно від періоду року.

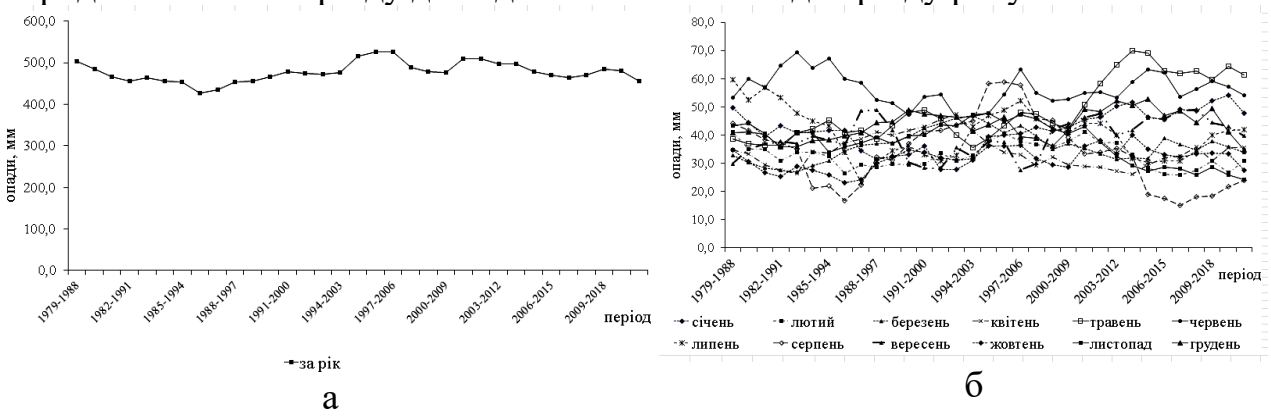

Рис. 2. Динаміка коливання кількості атмосферних опадів за змінними 10-річними середніми даними метеостанції Мелітополь.

Аналогічно аналізу термічних умов, неможливо виділити місяці з подібними змінами умов зволоження, оскільки гідрологічні умови дуже мінливі (рис.2а). Проте на нашу думку в останні десятиріччя простежується тенденція до стабілізації кількості опадів в цілому за рік в межах норми (рис.2б).

Отже, результати аналізу літературних джерел та багаторічних даних метеоспостережень метеостанції Мелітополь дозволяє зробити наступні висновки.

1. Зміни клімату – процес глобальний, природній та закономірний.

2. Останні чотири десятиріччя простежується чітка тенденція до підвищення середньорічної температури повітря на півдні України, що свідчить про потепління клімату.

3. Відбувається тенденція до стабілізації кількості атмосферних опадів в цілому за рік в межах норми.

Література:

1. Климат // Большая советская энциклопедия. Т. 12. Москва: Советская энцикпопедия, 1973. С. 305–306.

2. Кобишева Н.В., Костин С.И., Струнников Э.А. Климатология. Ленинград: Гидрометеоиздат, 1980. С.1

УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ГОРОХУ ПОСІВНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУШЛИВОГО КЛІМАТУ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

КАПІНОС М. В., канд. с.-г. наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
e-mail: maryna.kapinos@tsatu.edu.ua

Виробництву зернобобових культур, зокрема гороху посівному, останнім часом приділяють особливу увагу, що пояснюється необхідністю задоволення потреб людини й тварин у рослинному білку. Проте перепоною для одержання гідних урожаїв гороху є несприятливі природно-кліматичні умови, характерні для Півдня України. Тому важливим технологічним прийомом при вирощуванні зернобобових культур є інокуляція насіння активними штамами ризобій і створення оптимальних умов для ефективного симбіозу. Створення сприятливих умов для симбіотичної азотфіксації можливо за рахунок регуляції метаболізму бульбочкових бактерій і впливу на бобово-різобіальний симбіоз регуляторів росту рослин.

За результатами проведених наукових досліджень було встановлено, що найвища врожайність зерна гороху посівного сформувалась у сприятливому за погодними умовами 2016 році.